



Professioneel Statuut Jeugdzorg

ten behoeve van Jeugdzorgwerkers & Gedragwetenschappers

model versie mei 2014

Opgesteld door:

Nederlandse vereniging van pedagogen en onderwijskundigen (NVO)

Nederlands Instituut van Psychologen (NIP)

Nederlandse Vereniging van Maatschappelijk Werkers (NVMW)

In samenspraak met:

Jeugdzorg Nederland (JN)

©NVO/NIP/NVMW/JN

Dit Professioneel statuut is tot stand gekomen in het kader van het Implementatieplan Professionalisering Jeugdzorg en is te downloaden via www.professionaliseringjeugdzorg.nl.

Utrecht, mei 2014

Professioneel Statuut Jeugdzorg

ten behoeve van Jeugdzorgwerkers & Gedragwetenschappers

Aanleiding

In het najaar 2014¹ wordt de Wet op de Jeugdzorg gewijzigd. Daarmee wordt een kwaliteitsimpuls gegeven aan jeugdzorg². Het *Implementatieplan Professionalisering Jeugdzorg (IPJ)* ligt ten grondslag aan de wetswijziging. Aan dit implementatieplan hebben zowel de overheid (ministeries van VWS en V&J) als de veldpartijen (waaronder Jeugdzorg Nederland, NIP, NVO en NVMW) zich verbonden. De partijen leveren gezamenlijk een bijdrage aan het verbeteren van de kwaliteit van de jeugdzorg, en zij dragen samen de verantwoordelijkheid hiervoor.

Centraal in het plan en in de wetgeving staat de professionalisering van de in de jeugdzorg werkzame beroepsgroepen van jeugdzorgwerkers en gedragwetenschappers. Verdere professionalisering van jeugdzorg zorgt ervoor dat cliënten steeds goede hulp krijgen. Vakbekwaamheid en binding aan beroeps(ethische) normen en tuchtrecht zijn daarbij belangrijke voorwaarden. Cliënten kunnen er zo op vertrouwen dat professionals goed geschoold zijn en dat zij zorgvuldig handelen.

In een "Algemene Maatregel van Bestuur" (AMvB) is de wijziging van de Wet op de Jeugdzorg uitgewerkt. In deze AMvB is bepaald dat jeugdzorgorganisaties moeten zorgen dat geregistreerde professionals kunnen werken conform de aan hun registratie verbonden beroeps(ethische) normen. Een evenwichtige relatie tussen jeugdzorgorganisatie en de autonome professional is daarbij onontbeerlijk. Dit om te voorkomen dat de professional in een spagaat komt tussen, enerzijds organisatievoorschriften en organisatiedoelen, en anderzijds de geldende beroeps(ethische) normen. Een professioneel statuut kan jeugdzorgorganisaties en professionals helpen bij het vorm geven van deze evenwichtige relatie. Dit is een van de grondslagen voor het ontstaan van dit (model) 'Professioneel Statuut Jeugdzorg' voor jeugdzorgwerkers en gedragwetenschappers (verder te noemen professioneel statuut).

Daarnaast zullen jeugdzorgorganisaties wettelijk verplicht worden om invulling te geven aan de norm van de verantwoorde werktoedeling. Dit betekent dat jeugdzorgorganisaties werkzaamheden binnen het primair (zorg)proces moeten toewijzen aan in het Kwaliteitsregister Jeugdzorg geregistreerde jeugdzorgwerkers en gedragwetenschappers. Deze werktoedeling is verplicht:

- *tenzij* aannemelijk gemaakt kan worden dat werktoedeling aan niet-geregistreerde professionals de kwaliteit van zorg niet aantast;
- *tenzij* het noodzakelijk is andere beroepen dan jeugdzorgwerkers, dan wel gedragwetenschappers, te betrekken voor het garanderen van verantwoorde zorg.

Op deze wijze wordt een optimale balans gevonden tussen een wettelijke verplichting voor jeugdzorgorganisaties en maatwerk bij het inzetten van professionals. Deze balans draagt bij aan de kwaliteit van zorg aan cliënten.

De norm van de verantwoorde werktoedeling, inclusief de hierboven genoemde '*tenzij*-bepaling', wordt in de publicatie "Kwaliteitskader jeugdzorg. De norm van verantwoorde werktoedeling." nader beschreven voor de praktijk. Dit kader is door Jeugdzorg Nederland in samenspraak met de beroepsverenigingen ontwikkeld. In het kwaliteitskader wordt helder gemaakt voor welke werkzaamheden in ieder geval een geregistreerde professional ingezet moet worden.

¹ De precieze datum van inwerkingtreding is op het moment van schrijven nog onbekend.

² Met de jeugdzorg wordt hier bedoeld: de bureaus jeugdzorg, de zorgaanbieders die vallen onder de Wet op de Jeugdzorg, de raad voor de kinderbescherming, de Stichting Nidos, alle justitiële jeuginrichtingen en Halt.

Wijziging in wetgeving die moet leiden tot verdere professionalisering is aanleiding geweest voor de sectorpartijen om dit Professioneel Statuut Jeugdzorg te ontwikkelen. Hiermee wordt beschreven onder welke omstandigheden geregistreerde professionals, mede ingegeven door de voor hen geldende beroeps(ethische) normen, hun werkzaamheden verantwoord kunnen uitvoeren. Dit professioneel statuut is blijvend in ontwikkeling. Indien nodig zal het professioneel statuut geëvalueerd en/of geactualiseerd worden.

Vooraf

Het professioneel statuut gaat uit van de situatie na invoering van het wetsvoorstel Professionalisering jeugdzorg, daarop gebaseerde AMvB('s), en het Kwaliteitskader Verantwoorde Werktoedeling. Dit professioneel statuut geldt voor alle³ jeugdzorgwerkers en gedragswetenschappers werkzaam in de jeugdzorg. Het is opgesteld door de Nederlandse Vereniging van Maatschappelijk werkers (NVMW), het Nederlands Instituut van Psychologen (NIP) en de Nederlandse vereniging van pedagogen en onderwijskundigen (NVO), in overleg met Jeugdzorg Nederland (JN). Daarmee is het een door de brancheorganisatie en de beroepsverenigingen gedragen professioneel statuut.

Dit professioneel statuut biedt algemene kaders. Het geeft handvatten voor wat verwacht wordt van de beroepshouding van de professional en de rol van jeugdzorgorganisaties daarbij. Dit vergemakkelijkt de toepassing ervan in de dagelijkse praktijk.

Het professioneel statuut gaat niet over de verhoudingen tussen de verschillende disciplines waar taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden elkaar raken. Op deze plek wordt wel benadrukt dat het van belang is dat jeugdzorgorganisaties de onderlinge taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden van professionals in werkprocessen helder vastleggen en openbaar publiceren. In het ideale geval gebeurt dit in samenspraak met de betreffende professionals. Wat in samenspraak overeengekomen wordt, kan aan de werking van dit professioneel statuut worden toegevoegd.

Overwegingen

- Het professioneel statuut is bedoeld om de professionele autonomie van jeugdzorgwerkers en gedragswetenschappers die werkzaam zijn bij een jeugdzorgorganisatie te borgen.
- Om als jeugdzorgwerker en gedragswetenschapper tot zorgvuldig en verantwoord beroepsmatig handelen te komen, is het nodig om verantwoordelijkheden, bevoegdheden en onderlinge verhoudingen transparant te regelen.
- Het professioneel statuut is een door de beroepsverenigingen van jeugdzorgwerkers en gedragswetenschappers opgesteld document. Het richt zich op de context waarbinnen de beroepsuitoefening van beide beroepen gestalte krijgt. De brancheorganisatie Jeugdzorg Nederland stemt in met dit professioneel statuut als model voor de verdere ontwikkeling ervan in de jeugdzorgorganisaties. Daarmee wordt de basis gelegd voor het respecteren en garanderen van de professionele autonomie van de professionals, zoals in dit professioneel statuut omschreven.
- Dit professioneel statuut is verbonden met het wettelijke kwaliteitsstelsel van beroepsregistratie en de, in en binnen de jeugdzorg, geldende beroeps(ethische) normen.

³ Alle in het kwaliteitsregister jeugdzorg opgenomen professionals dan wel degenen die daartoe met een door het kwaliteitsregister goedgekeurd traject bezig zijn.

Definities

Autonomie	:	de, binnen de geldende beroeps(ethische) normen, aanwezige professionele bewegingsruimte om naar eigen oordeel maatwerk te leveren.
Beroeps(ethische) normen	:	het collectieve kader van een beroepsgroep dat wordt gevormd door gedeelde morele regels en richtlijnen, werkzame waarden en idealen.
Gedragswetenschapper	:	een in het kwaliteitsregister Jeugdzorg opgenomen pedagoog of psycholoog.
Jeugdzorg	:	de preventieve jeugdzorg (waaronder Halt), de Bureaus Jeugdzorg, Raad voor de Kinderbescherming, geïndiceerde jeugdzorgvoorzieningen (inclusief de justitiële jeugdinrichtingen en gesloten jeugdzorg).
Jeugdzorgorganisatie	:	een organisatie die valt onder de hierboven genoemde voorzieningen.
Jeugdzorgwerker	:	een in het kwaliteitsregister Jeugdzorg opgenomen jeugdzorgwerker.
Kwaliteitsregister Jeugdzorg	:	het onder de onafhankelijke Stichting Kwaliteitsregister Jeugdzorg vallende beroepsregister voor jeugdzorgwerkers en gedragswetenschappers
Professional	:	een bij het primair proces van de jeugdzorg betrokken jeugdzorgwerker of gedragswetenschapper die beroepsmatig jeugdzorg verleent binnen, of namens, een jeugdzorgorganisatie.
Professional i.o.	:	een jeugdzorgwerker, pedagoog of psycholoog die een registratietraject volgt.

Professioneel Statuut

Algemeen

- 1.1 Professionals in de jeugdzorg hebben een eigen professionele autonomie. Zij moeten de ruimte hebben om vanuit hun vakbekwaamheid en deskundigheid invulling te geven aan hun professionele verantwoordelijkheid. Jeugdzorgorganisaties kunnen niet eisen dat bij hen, dan wel voor hen, werkzame professionals handelen in strijd met hun beroeps(ethische) normen. Professionele autonomie betekent dat professionals de verantwoordelijkheid dragen om verantwoording af te leggen over hun beroepsmatig handelen.
- 1.2 In dit professioneel statuut wordt niet uitdrukkelijk op alle aspecten van de beroepsuitoefening van jeugdzorgwerkers en gedragswetenschappers ingegaan. In alle gevallen gelden de voor professionals relevante en actuele beroeps(ethische) normen, waaronder hetgeen voor het betreffende beroep is opgenomen in de beroepscode, zoals door de beroepsgroep bij hun beroepsvereniging is vastgelegd.
- 1.3 Het professioneel statuut geeft de beroeps(ethische) kaders aan waarbinnen professionals binnen jeugdzorgorganisaties werken. Hieronder vallen ook de overeengekomen 'rechten en plichten' tussen professionals en jeugdzorgorganisaties.

Professionals

- 2.1 Professionals in de jeugdzorg oefenen hun beroep bewust, verantwoord en met de benodigde vakbekwaamheid uit. Maatgevend daarbij is registratie in het Kwaliteitsregister Jeugdzorg en de daarbij behorende algemene tuchtnormen. Daarnaast gelden de beroepscodes van de betreffende beroepsgroepen zelf.
- 2.2 Professionals ontlenen hun verantwoordelijkheid aan het (beroeps)domein waarvoor zij zijn opgeleid/geregistreerd. Zij dienen professioneel autonoom te kunnen handelen binnen de voor hen geldende beroeps(ethische) normen. Binnen deze kaders komen professionals zelfstandig *en* in collegiale samenspraak tot besluitvorming over het beroepsmatig handelen. Hierop zijn zij aanspreekbaar.
- 2.3 Professionals zijn mede verantwoordelijk voor de ontwikkeling van hun beroepsdomein en de daarbinnen geldende eisen van vakbekwaamheid en beroeps(ethische) normen. Zij vertalen maatschappelijke ontwikkelingen naar de betekenis voor hun beroepspraktijk. Daarvoor werken zij samen met cliënten, collega's, vakgenoten, onderzoekers en opleiders. Intern en extern dragen zij bij aan een heldere positionering en profilering van hun beroep.
- 2.4 Professionals handelen binnen het kader van hun functie(beschrijving) en respecteren de (on)mogelijkheden van de jeugdzorgorganisatie waar zij werken. Professionals erkennen dat de eindverantwoordelijkheid voor hun handelen als werknemer, bij die jeugdzorgorganisatie berust. Professionals leggen dan ook verantwoording af over alle taken, inclusief de beroepsinhoudelijke aspecten, die worden uitgevoerd ter vervulling van hun functie.
- 2.5 Professionals werken mee aan: het bevorderen van de orde en de goede gang van zaken binnen de jeugdzorgorganisatie, het verbeteren van de kwaliteit van de hulpverlening en het tot stand komen en uitvoeren van kwaliteitsbeleid. Deze medewerking is nooit strijdig met wettelijke bepalingen en geldende beroeps(ethische) normen.

- 2.6 Professionals moeten continu kritisch blijven reflecteren op hun handelen. Het belang van de cliënt/het cliëntsysteem staat daarbij voorop. De geldende beroeps(ethische) normen bieden een handvat, maar als de omstandigheden dat vragen, moet daarvan gemotiveerd worden afgeweken. Dit in het belang van de cliënt/het cliëntsysteem voor wie zij een professionele verantwoordelijkheid dragen. De beroeps(ethische) normenkaders van de beroepsgroep blijven echter van kracht. Zij zijn de inhoudelijke toetssteen van de uitgeoefende professionele autonomie.

Jeugdzorgorganisaties

- 3.1 Jeugdzorgorganisaties zijn verantwoordelijk voor de totale hulpverlening die binnen hun muren, of namens hen daar buiten, wordt verleend. De organisatie heeft een financieel kader dat de grenzen aan de hulpverlening aangeeft. Dat kan de organisatie dwingen tot het maken van keuzes in de bedrijfsvoering, die gevolgen kunnen hebben voor de uitvoering van hulpverlening en zorg.
- 3.2 Jeugdzorgorganisaties erkennen de professionele autonomie en verantwoordelijkheid van, bij hen of voor hen werkzame, professionals om beslissingen te nemen over de beroepsuitoefening. Deze beslissingen worden – zelfstandig *en* in collegiale samenspraak – binnen wettelijke, organisatorische en professionele kaders genomen.
- 3.3 Jeugdzorgorganisaties stimuleren de professionele groei van professionals en faciliteren hen om hun professioneel handelen te verbeteren. De professional investeert in dit proces door het op peil houden van zijn vakbekwaamheid.
- 3.4 Jeugdzorgorganisaties betrekken professionals actief bij (zorginhoudelijke) beleidsontwikkeling en beleidsvoering op die terreinen waarop hun beroepsuitoefening gericht is. Ze betrekken professionals ook bij de randvoorwaarden waarbinnen dat gestalte moet krijgen.
- 3.5 Jeugdzorgorganisaties stellen professionals een heldere functie- en taakomschrijving ter beschikking. Daarin wordt aandacht besteed aan de verantwoordelijkheden en bevoegdheden voor het vervullen van de werkzaamheden, inclusief het noodzakelijke vakbekwaamheidsniveau. Dit alles met inachtneming van de geldende cao-bepalingen, respectievelijk het Kwaliteitskader Verantwoorde Werktoedeling.

Voorwaarden

- 4.1 Jeugdzorgorganisaties verschaffen de professionals, binnen de geldende cao of arbeidsvoorwaarden, de noodzakelijke materiële en personele voorzieningen. De organisaties bieden organisatorische kaders en systemen, die nodig zijn voor een professionele beroepsuitoefening.
- 4.2 Professionals (i.o.) die (nog) bezig zijn met het bereiken van het voor de norm van verantwoorde werktoedeling noodzakelijke registerniveau, moeten hun werkzaamheden op verantwoorde wijze kunnen verrichten. Dit gebeurt onder begeleiding van reeds op dat registerniveau werkzame professionals. Jeugdzorgorganisaties zijn verantwoordelijk voor de structuur waarbinnen dit kan plaatsvinden. Dat vergt een duidelijk beleid en daaruit voortvloeiende instrumenten en procedures.
- 4.3 Professionals en jeugdzorgorganisaties dragen, gelet op artikel 4.1 van dit professioneel statuut, een gedeelde verantwoordelijkheid om de noodzakelijke vakbekwaamheid minimaal

op peil te houden. Professionals zorgen ervoor dat zij geregistreerd blijven in het voor hen geldende Kwaliteitsregister Jeugdzorg. Jeugdzorgorganisaties zorgen ervoor dat de norm van de verantwoorde werktoedeling goed nageleefd wordt. Daarbij wordt de redelijkheid en billijkheid in acht genomen.

- 4.4 Professionals toetsen hun professioneel handelen regelmatig aan de stand van de wetenschap en de beroepspraktijk binnen hun beroepsgroep. Jeugdzorgorganisaties stimuleren en faciliteren waar nodig professionals om regelmatig met elkaar te overleggen over de vakinhoudelijke ontwikkeling. Zo houden professionals hun vakbekwaamheid op peil.
- 4.5 Professionalisering is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van werkgevers en werknemers op alle niveaus: bestuur/directie, management en werkvloer. Op al deze niveaus wordt geleerd en wordt een klimaat van blijvend leren uitgedragen.

Dialogoog

- 5.1 Als het organisatiebelang en de invulling van de professionele autonomie tot spanning leidt, hebben zowel jeugdzorgorganisaties als professionals de verantwoordelijkheid daar met elkaar over in gesprek te gaan. De dialoog over de ervaren dilemma's is in beginsel gericht op verdere professionalisering van jeugdzorgorganisaties en de beroepsgroepen. De dialoog moet bijdragen aan het verder vormgeven van verantwoorde jeugdzorg. Dit alles met behoud van ieders (wettelijke en beroepsmatige) verantwoordelijkheden en (professionele) belangen.
- 5.2 Als professionals spanning ervaren tussen organisatiebelang en professionele autonomie, organiseren zij daarover moreel beraad op de werkvloer. In het moreel beraad, of in een op beroeps(ethische) normen gerichte vorm van intervisie, bespreken zij zaken waar zij tegen aanlopen. Zij wisselen ervaringen daaromtrent uit en verkennen oplossingsrichtingen vanuit de eigen verantwoordelijkheid en invloedssfeer. Professionals nemen zelf verantwoordelijkheid voor het signaleren en verkennen van een eventueel spanningsveld en het bespreekbaar maken daarvan met de werkgever. Voor het laatste nodigen zij, na een eigen verkenning, de werkgever uit om deel te nemen aan de intervisie. De focus daarvan wordt in dat geval verruimd met de (on)mogelijkheden van de jeugdzorgorganisatie. Professionals en werkgevers streven ernaar om in enkele sessies tot een gezamenlijk gedragen oplossing te komen met respect en borging van ieders (professionele) verantwoordelijkheden.
- 5.3 Als werkgevers spanning ervaren tussen organisatiebelang en professionele autonomie, organiseren zij daarover intern overleg op management- en/of directie-/bestuursniveau. In dit overleg bespreken zij zaken waar zij tegen aanlopen. Zij wisselen ervaringen daaromtrent uit en verkennen oplossingsrichtingen vanuit de eigen verantwoordelijkheid en invloedssfeer. Werkgevers nemen zelf verantwoordelijkheid voor het signaleren en verkennen van een eventueel spanningsveld en het bespreekbaar maken daarvan met de professionals. Voor het laatste nodigen zij, na een eigen verkenning, professionals uit om deel te nemen aan het overleg. De focus daarvan wordt in dat geval verruimd met de beroeps(ethische) normen van de professionals. Professionals en werkgevers streven ernaar om in enkele sessies tot een gezamenlijk gedragen oplossing te komen met respect en borging van ieders (professionele) verantwoordelijkheden.
- 5.4 Als er spanning wordt ervaren tussen het organisatiebelang en het autonoom professioneel handelen is de daaruit voortvloeiende dialoog een uiting van gezamenlijke verantwoordelijkheid. Hiermee wordt een evenwichtige relatie onderhouden om kwaliteit

van de jeugdzorg te optimaliseren en formele wegen voor geschillenbemiddeling te voorkomen.

Tot slot

- 6.1 Dit professioneel statuut is bruikbaar tot het moment waarop een geactualiseerde versie ervan verschijnt. Het is van toepassing voor de gehele huidige jeugdzorg. Het statuut wordt op- en vastgesteld door de partijen die ook betrokken waren bij de versie die wordt vervangen.
- 6.2 Jeugdzorgorganisaties dragen er zorg voor dat dit professioneel statuut kenbaar is bij het in dienst treden van jeugdzorgwerkers en/of gedragswetenschappers. Het statuut is steeds voor deze professionals beschikbaar ter raadpleging.